

II. Hadis Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu 19 Kasım 2020

Ertuğrul Tülekoğlu^{*}

İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hadis Anabilim Dalı tarafından ilk defa geçtiğimiz yıl gerçekleştirilen Hadis Lisansüstü Öğrenci Sempozyumunun ikincisi 19 Kasım 2020’de Dünyayı etkisi altına alan covid-19 salgını nedeniyle çevrimiçi platform üzerinden gerçekleştirilmiştir. Her oturumunda yüksek katılım ile araştırmacıların dikkatini çeken sempozyumda ülkemizin çeşitli şehirlerinden 10 araştırmacı tebliğlerini dört oturumda sunmuştur.

Sempozyumun açılış oturumunda konuşan İstanbul İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ramazan Muslu, sempozyumun araştırmacılar için çalışmalarını paylaşma imkânı sağlaması ve İstanbul Üniversitesi’nin araştırma üniversitesi kimliğine katkı sunmasına dikkat çekmiştir. Aynı oturumda Muslu’nun ardından konuşan Hadis Anabilim Dalı ve Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı Prof. Dr. Mustafa Ertürk, eldeki imkanları azami düzeyde kullanılarak ve bu programların geliştirilerek devam ettirileceği mesajını vermiştir.

Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ali Osman Ateş’in başkanlık yaptığı birinci oturumda iki tebliğ sunulmuştur. Oturum, Eymen Kamer’in “Akran Râvi Tenkidinin Değeri” başlıklı tebliği sunumu ile başlamıştır. Kamer, fikhî ve itikâdî anlayışların teşekkülü esnasında yaşanan bazı münakaşaların ravi tenkidine etkisine ve bu doğrultuda akranların sert tutumlarına birkaç örnek üzerinden değinmiştir. Tebliğde bazı akran râvi cerhlerinin değeri ve bu tenkitlerin cerh ta’dil ilminin güvenilirliğine olan etkisi tartışılmıştır. Tebliğin müzakeresini yapan Doç. Dr. Halil İbrahim Turhan, çalışmada akran ravi cerhi tanımının gerekliliğine, araştırmada kaynak kullanımının artırılmasına ve geç dönem müelliflerinin cerh tadil kitaplarında yer verdiği bazı iktibasların kontrol edilmesinin önemine dikkat çekmiştir.

* **Sorumlu Yazar:** Ertuğrul Tülekoğlu (Arş. Gör.), İstanbul Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Hadis Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
E-posta: etulekoglu@istanbul.edu.tr ORCID: 0000-0003-1988-2405
<https://doi.org/10.26650/di.2020.31.2.834532>

Birinci oturumun “el-Hucce alâ ehli’l-Medine ve İhtilafu Mâlik ve’ş-Şafii Adli Eserler Çerçevesinde Şeybânî-Şafii İlişkisi” adlı ikinci tebliğini sunan Ramazan Doğanay, Malik b. Enes (ö. 179/795), Muhammed eş-Şeybânî (ö. 189 /805) ve Şâfiî (ö. 204 /820) özelinde Hicri II. asırdaki bazı usul tartışmalarına değinmiştir. Leys b. Sa’d (ö. 175/791), Şeybânî ve Şâfiî’nin Mâlik b. Enes’in Medine ameli ile sünnet tespitine yönelik tenkîdlerine değinen Doğanay, Şeybânî’nin Mâlik’i eleştirdiği *el-Hucce alâ ehli’l-Medîne* ve Şâfiî’nin bu eleştirileri değerlendirmeye tabi tuttuğu *er-Red ‘alâ Muhammed b. el-Hasan eş-Şeybânî*’sine vurgu yapmıştır. Doğanay, Şeybânî ve Şâfiî’nin Malik’i tenkid ettikleri hususlara bazı örnekler vermiştir. Tebliğin müzakeresi Prof. Dr. İshak Emin Aktepe tarafından yapılmıştır. Aktepe, tebliğ, makale gibi bilimsel araştırmalarda alan sınırlandırmasının önemini ve araştırmacının kendinden önce yapılmış çalışmalardan azami düzeyde faydalanmasının gerekliliğini vurgulamıştır. Aktepe, Şâfiî örneği üzerinden âlimlerin kanaatlerinin değişiklik gösterebileceğine de dikkat çekmiştir.

İkinci oturum Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Süleyman Doğanay başkanlığında yapılmıştır. Üç tebliğin sunulduğu oturumda ilk tebliğ sahibi Ayşe Boztaş, “Hadisler ışığında bey‘u’l-garar” konusunu ele almıştır. Garar tanımı ve Hz. Peygamber’in yasakladığı akitlere dair rivayetlere yer veren Boztaş, sened şeması, tenkide uğrayan raviler ve rivayetin hükmüne dair bilgi vermiştir. Tebliğ müzakeresini üstlenen Prof. Dr. Soner Duman, konunun önemine dikkat çekmiş ve metin tenkidinin gerekliliğini ifade etmiştir.

İkinci olarak Doç. Dr. Ayşe Esra Şahyar tarafından müzakere edilen “Kadınların Namaz Kılma Şekilleri Üzerine Bir Değerlendirme” başlıklı tebliğ Zeynep Sena Yılmaz tarafından sunulmuştur. Yılmaz, konu hakkındaki rivayetlere ve fikhî mezheplerin buna dair görüşlerine değinmiştir. “Hz. Peygamber’in (sav) Öğretisinde Bulaşıcı Hastalıklar” adını taşıyan son tebliği sunan Musa Eşit, tıbb-ı nebevînin kaynağı hakkındaki tartışmaya ve ‘bulaşıcılık yoktur’ hadisinin rivayet farklılıklarına değinmiştir. Prof. Dr. Veli Atmaca, tıbb-ı nebevînin tıp tarihi açısından önemine işaret ederek bu konularda yapılacak çalışmaların gerekliliğine işaret etmiştir.

Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Yusuf Ziya Keskin başkanlığında yapılan üçüncü oturum Zehra İleri’nin, “İmanın Muhtevası Bağlamında Bir Mukayese- Buhârî’nin Sahih’i ile Tirmizî’nin Câmi’i Örneğinde” adlı tebliği ile başlamıştır. İleri’nin sunduğu tebliğin müzakeresini yapan Doç. Dr. Ömer Özpınar, tebliğin sonucunda ortaya koyulan -Buhârî’nin Sahih’ini yazarken amacının dönemdeki tartışmalara cevap vermekten çok sahih hadis nakli olduğu tespitinin temellendirilmesi gerektiğini vurgulamış, ayrıca akademik çalışmalarda şekil açısından yazım, üslup ve noktalama konularına dikkat edilmesi gerektiğini

ifade etmiştir. Bu oturumun son konuşmacısı Ayşenur Gürtürk, “Buhari’nin Habeşistan’a Hicret Babındaki Hadislerin Değerlendirilmesi” başlıklı tebliğı sunmuştur. Tebliğı Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Apaydın müzakere etmiştir. Gürtürk, *Fethu’l-Bârî* ve *Umdetu’l Kârî* şerhlerinde verilen bilgiler doğrultusunda Buhârî’nin Habeşistan’a hicret hakkında naklettiğı hadislerin anlaşılmasına dikkat çekmiştir.

Sempozyumun son oturumu İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hüseyin Hansu başkanlığında gerçekleştirilmiştir. İlk konuşmacı Lokman Korkut “Bâkılânî’nin Hadis Yorumculuğı” başlıklı tebliğı sunmuştur. Korkut, Bâkılânî’nin (ö. 403/ 1013) *et-Temhîd* ve *İntisâr* adlı eserleri özelinde ayın yarılmaması, hurma kütüğünün inlemesi, yemeğın çoğalması mucizelerine ve Kur’an’ın cem’ine dair getirdiğı yorumları konu edinmiştir. Tebliğ müzakeresini yapan Prof. Dr. Mehmet Said Toprak, çalışmada hadis yorumlarına gereğı kadar değinilmediğini, Bâkılânî’nin ifadelerinin daha iyi anlaşılması ve arka planının okunması gerektiğini vurgulamıştır. Doç. Dr. Abdurrahman Ece tarafından müzakeresi yapılan “Ebû’l-Feyz Ahmed el-Gumârî ve Hadisçiliğı” başlıklı tebliğı sunan Mehmet Sakar, sûfi kişiliğı ile öne çıkan Gumârî’nin (ö. 1960) Mağrib’teki hadis çalışmaları arasındaki yerine, bazı hadisler hakkında sıhhat hükmü verme çabasına ve taklidi şiddetle reddetmesine dikkat çekmiştir. Oturumun ve Sempozyumun son tebliğı Hüseyin Yürekli tarafından sunulan “Mukaddimetü İbni’s-Salâh Adlı Esere Yöneltilen Eleştiriler ve Değerlendirilmesi”dir. Yürekli, Mukaddime’ye konu tertibi, sahih hadis tanımı, şaz, münker hadis tanımı, bazı hadis nevelerini eserine almaması gibi hususlarda yöneltilen tenkitlere değinmiştir. Tebliğın müzakeresi Prof. Dr. Hayri Kırbaşoğlu tarafından yapılmıştır.

Sempozyum Prof. Dr. Hayri Kırbaşoğlu, Prof. Dr. Mustafa Ertürk, Prof. Dr. Süleyman Doğanay, Dr. Öğr. Üyesi Seyit Ali Güşen ve Dr. Öğr. Üyesi Nilüfer Kalkan Yorulmaz’ın kanaat ve değerlendirmelerini dile getirdiğı kapanış oturumu ile sona ermiştir. Katılımcılar sempozyumun düzenli olarak devam ettirilmesi, Türkiye Hadisçiler Meclisinin tekrar başlatılması, araştırmacıların bu tür programlara katılması için teşvik edilmesi, sempozyumun önümüzdeki yıllarda hadis alanının bazı konuları temel alınarak ve uluslararası düzeyde gerçekleştirilmesi gibi tavsiyelerde bulunmuştur.

